

Aradi József

KÖGÍTHETŐ-E A KÖLTÉSZEZET

(Egy lehetséges disputa modellje)

0. Kiindulópont: KÖGÍTÜNK (a kögíthetőségtől függetlenül).
A kögítés alanya: ismert. A kögítés tárgya: A Költészet (nagy K-val).

1. Vitakérdések: a. Hogyan kögítünk/kögítsünk?
b. Ki kögít igazán?
c. Kögítsünk-e/kögíthetünk-e egyáltalán?
2. Válaszlehetőségek: a. Csakis így.
b. Csakis én (mi).
c. Csakis.
3. Minták a költészet-vitából (kögítve):

- (A) I. 1–1. A költő a kögítésért van.
1–2. A költőről ezért csak a kögítés kapcsán van szó.
1–3. Nem pedig a költő kapcsán.
- II. 1–3. Papagáj- (szarka-, denevér-) toronyban nem lehet kögíteni.
1–5. Főleg idegenül nem (szvanmaszkul).
1–7. Kögíteni csak magyarul lehet.
- III. 2–1. És emberül.
- IV. 3–5. X. Y. nem kögít (csak itt-ott).
4–1. Tehát X. Y. nem költő (csak olykor).
4–1. Nem magyar.
- V. 4–2. És nem ember (csak néha).
- UI. Szarkák pedig tanul-
janak meg kögíteni.

(B) Az elsietett kögítés visszalő. Ne adjunk bumerángot az ejtőernyősök és a hattyúk szájába. Csak elriadnak. Tőle.

A kögítés nem skatulya, amiből kilógjon. Hiszen X. Y.-ban és az őskögítésben. Mert semmi sem lóg ki belőlük.

A kögítés egy nagy fogalomzavar. És egy még nagyobb tudatállapot. Mint ama bizonyos elefánt (apropó: Porcelán-Torony Bolt). Sőt: Barlangi Mammut. Aki nem úgy kögít, mint ő, az neki -denevér.

(C) Szerk. megj.: Ez a kögítés tele van papagájokkal. Fúj! Nem esztétikus. A továbbiakban még inkább nem ezért kögítünk. A vak is lássa, hogy X. Y. csak ürügy (s költő). Kögítsük a költészetet, ne az ürügyet. Ennyit csak elvárhat a munkás!

A szerk. nevében: Ez egy „korán jött” kögítés. Sajnos még nem tudunk kögíteni. Mindenki össze-vissza kögít. És acsarog. Elefántok és szarkák, elő hát az agyarakkal! Fűrészeljük le ama sznob és provinciális kitüremkedéseket és már megengedjen a világ, de akkor rend lesz.

UI. A fűrész az asztalfiókomban. –

(D) Mindenki úgy kögít, ahogy tud. Vannak boldog és boldogtalan (sértett, sértődött, szétszórt) kögítők. De a kögítés nem ige, nem bűn és nem üdvözít. Még egyedül sem.

(Vö. IFJÚMUNKÁS, 1978 5., 7., 8., 20. sz.)

4. Minták a további hullámverésből (kögítve):

(A) A levegőt a status quo-kögítők lihegik el előlünk. Mert van nekik lapjuk, klikkjük, könyvük, papájuk, Herbertjük és Teórájuk a kögítéshez. Én például még mindig nem jutottam abba a status quoba, hogy kögítsek. (Mások sem). Mert ez mindent bekebelez, helyettesít és betölt. És emésztetlenül kiokád. És nem hagy. És van rugaszkodva.

(B) A kögítés cogitoja a radikális aleatoria. Ma csakis utópiakusan lehet kögíteni. És ikonikusan. De mindenesetre az esztétikum

relatív cogitóján belül lebegve. A kenyér testté lön – ez a legcsakisabb csakis. Mert radikális.

Ezelőtt 117 évvel George Steiner azt mondta Anton Horgernek: „Bizonyos értelemben Egyed Péter vagyok”. Még ma is hallható ebből – mert nő a fű –, hogy a kögítés tulajdonképpen a kögítő én lebontása. Kívülről és belülről. Aki ezt nem látja, annak a kögítője helyén botfűl van.

(C) A szerkesztő műhely-asztalánál: Drága elvtársaim, drága barátaim, egyetlen testvéreim! Ami a szíveteken az a szájamon. Mindent a lapomért. Ki-ki úgy kögítsen, ahogy nektek ízlik. Zöld lámpát a fiatal kögítőnek, hogy jobban lássák, hova nem szabad kögíteni. Nemzedékre, nagyapára és cipőméretre való tekintet nélkül.

A szerk. megj.: Már az első Forrás-nemzedék is kögített.

Mert már az első Forrás-nemzedék is vitatkozott. És lám. Eszitek, nem eszitek, tisztelt versnemoivasók. Ám lássuk. Hiszen már az első Forrás-nemzedék is...

A szerk. bels. monológja: – itt ülsz, hiába poharazgattál és fizetted a ceppet, a kögítés arany közepén, melynek meg kell hasadni, hogy te a Második nemzedék, ki egykor a magad innenső felén állva, verted a fehér asztalt, hogy nem és nem, most itt térdelsz a kögítés maratonjába zárva, pányvával a nyakadon, „ó hátgerinc”. Itt henteregsz és keresed a szót és a hitet az asztal alatt, ez már a dili, elgurult valahova –

A szerk. rögeszm.: Kedves kögítőim! Nincs már semmi és mindennek vége. Minden érthetetlen. A kögítés hullafoltján nincs miért marakodnunk többé. Nincs kögítés és nincsenek kögítők. Már rögeszmék sincsenek. Már szerkesztés sincs. Már melléklet sincs. Már magamat sem értem.

(D) A kögítés szörnyű. Mitől? Attól. Mert mivel kögítünk? Szóval. Hova rejtőzött a szó előlünk? Csigaházba. Miért? Mert nem akar kögíteni. Hogy lehet előcsalogatni?

1. Sehogy. 2. Büvöléssel-bájolással. 3. Mentéssel (revízióval), így bukdácsolunk hidegleglősen a kögítés peremén, a kögítés kögítésére hagyatkozva. Ad quem. Terminus.

(Vö. KORUNK, 1978 7.; IGAZ SZÓ, 1977 6., 1978 10.; FI-ATALOK, 1978 össz.; IGAZ SZÓ, 1979 1., 3.)

5. Quod erat demonstrandum. Eo ipso = kögítandum.

6. Ebből még a rögeszmés szerkesztő rögeszméje sem „lóg ki”: ő azért tagad, hogy valaki állítson is, halottsiratása kétségbeesett remény, mellyel tán kiugraszítja belőlünk a cáfolhatnékot.

7. A kögítés (és a rá vonatkozó erkölcsi felszólítómódok) mindenhatóságát tehát ezidáig semmi sem csorbítja.

8. A mintavételből annyi mégis megállapítható, hogy a kögítés dolgában kiűzettünk a Paradicsomból. Idill helyett: „mindenki másképp csinálja”... És persze másképp gondolja. Csak a kögítés marad.

9. És éppen ez a baj. Mármost, hogy osztzkodunk kell rajta. Hogy mindnyájan ugyanezt az egyet használjuk. Hogy nincs más, csak ez.

10. Mert huzakodunk rajta. Minduntalan el akarjuk venni egymástól. Minduntalan egymás fejéhez vagdossuk.

11. Arról nem is beszélve, hogy hatalmában vagyunk. Vezényszóként bármikor glédába állíthat. Agyaraink manikűrözése végett bármikor előránthatja a fűrészt.

12. És a 9., 10. és 11. pontban elmondottak alighanem összefüggnek egymással. Többek közt azért nincs apelláta.

13. Vagy tán mégsem fújják olyan forrón a kását?

14. Megpróbálok az önkényesen választott minták közül még nagyobb önkénnyel négyet kiragadni: 3.–A.; 4.–B.; 3.–C; 4.–D. Ez mindjárt tipológia is lehetne – a kögítés belső tudathasadásának f-pustana.

(A) Tudatos felevenítése egy ritka, elavult fgr. eredetű szónak. A kögít egyértelműen a hagyományra utal, pusztán hevületében kiszorítja a nyelvi reflexió hagyomány-idegen műszavait (pl. szintetizál, homogenizál, kompromitál, koncentrálni, totalizál), s velük együtt magát az egyértelműséget.

(C) Tudatos rájátszás a szóban rejlő átkaroló-egyneműsítő (metaforikus-ideologikus) hajlamokra. A kögítés itt általános, megfoghatatlan. Rá hivatkozva ezért tud partikuláris ízlése szerint, és oktatópálcaként működni a szerkesztői ceruza (asztal, szék).

(B) Tudatos tagadása (A) és (C) közös logikájának és a költészet intézményi tervszerűsítésében mutatott együttműködési hajlamunknak. A cogito egyértelműen az egyetemességre utal, a nyíltan vállalt belső kívülállásával végképp elrúgja magát az ősi kögítéstől. Súlyos árat fizet az így visszanyert egyértelműségért: érthetetlennek, önkényesnek és gögösnek mutatkozik.

- KÖGÍT (A) 'szerves egységbe foglal, tömörít';
 (C) 'szivárványoz', 'gyűrűz';
 (B) 'központosít, abroncsoz';
 (D) 'kör alakú hálózattal kifog'.

a KÓG további jelentései: versenypálya, küzdőtér, cirkusz, hátarkó, Nap, nap.